

ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДОВИХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАТУРАЛЬНИХ ЯБЛУЧНИХ СОКІВ

В основу методики визначення конкурентоспроможності соків покладено дослідження й аналіз споживчих переваг. На наш погляд, основним показником конкурентоспроможності соків може стати рівень його споживних переваг, тому що сам факт купівлі даного товару свідчить про його більшу привабливість у визначений проміжок часу на відповідному ринку. Такий підхід дозволяє дослідити мотивацію вибору товару споживачем та тенденції попиту.

При дослідженні конкурентоспроможності соків було використано розрахунковий метод, для якого обрано декілька груп критеріїв, які включають параметри якості (органолептичні та фізико-хімічні показники), економічні характеристики та споживчі вимоги. Використання в методиці органолептичних показників, визначених на основі споживних переваг та роздрібною ціни, дозволяє провести комплексну оцінку конкурентоспроможності соків з урахуванням споживних та економічних критеріїв.

Для дослідження ставлення споживачів до складових конкурентоспроможності соків було проведено маркетингове дослідження у формі анкетного опитування споживачів.

Загальним результатом проведеного маркетингового дослідження стало визначення основних тенденцій споживчого попиту на соки: надання переваги продукції вітчизняного виробництва; вибір соків, вироблених із традиційних для України плодів або їх сумішей; перевага вибору соків на основі органолептичних якісних характеристик та ціни.

Дослідження показників конкурентоспроможності проводилося для дослідних зразків яблучного соку, виробленого із яблук сортів Слава переможцям, Кальвіль сніговий, Уелсі, Мекінтош, Антонівка звичайна, Малинове оберландське, Пепин шафранний та яблучних соків провідних національних торгових марок “Сандора” (відновлений сік із яблук зелених сортів, освітлений), “Садочок” (відновлений, освітлений, пастеризований). В якості бази для порівняння при оцінці конкурентоспроможності яблучних соків нами обрано продукт, що є найбільш популярним серед покупців – яблучний сік “Садочок”, виходячи з того, що даний товар на ринку вже задовольняє визначену потребу і може бути прикладом моделі поведінки та ставлення споживача до даного товару на ринку.

Таблиця – Показники конкурентоспроможності соків

Зразок яблучного соку	I_{TP}	I_{EP}	K_1	K_{KP} %
Кальвіль сніговий	1,124	0,97	1,159	15,9
Мекінтош	1,029	0,97	1,061	6,1
Слава переможцям	1,196	0,97	1,336	33,6
Уелсі	1,054	0,97	1,087	8,7
Антонівка звичайна	0,969	0,97	0,999	-0,1
Малинове оберландське	1,066	0,97	1,099	9,9
Пепин шафранний	0,968	0,97	0,998	-0,2
„Сандора”	1,023	1,47	0,696	-30,4

За результатами розрахунку інтегральних показників конкурентоспроможності та коефіцієнтів конкурентних переваг визначено, що найвищий рівень конкурентоспроможності серед досліджуваних мають зразки сортових соків Слава переможцям та Сніговий кальвіль. Це обумовлено, в першу чергу високими значеннями комплексного групового показника за технічними параметрами. Низький рівень конкурентоспроможності соку “Сандора” визначено через низьку оцінку окремих показників якості у співставленні з завищеним рівнем економічних параметрів.

Для більш повного врахування споживчих переваг, окрім традиційного методу оцінки конкурентоспроможності, використали узагальнену функцію бажаності. При цьому значення функції бажаності, що дорівнює 0, відповідає неприйнятному рівню параметра, при значенні якого товар не відповідає споживчим вимогам; при значенні, що дорівнює 1,00, - відповідає повністю прийнятному рівню показника чи такому його значенню, при якому подальше покращення недоцільне або неможливе. Порівнюючи результати різних зразків, можна зробити висновок, що значення функції бажаності зразків сортових яблучних соків суттєво перевищують значення соків провідних торгових марок. У цілому всі зразки сортових яблучних соків мають високі значення функції бажаності, а найкращою сукупністю споживчих властивостей серед досліджуваних володіє зразок соку, вироблений із яблук сорту Слава переможцям, що співпадає із результатами розрахунку інтегрального показника, де найбільш конкурентоспроможним серед дослідних зразків визначено соки із яблук сортів Слава переможцям та Кальвіль сніговий.